

Omzendbrief met betrekking tot de reglementaire verplichtingen van de gekwalificeerde personen inzake eerste onderzoek van jachtwild - Oproep tot waakzaamheid met betrekking tot letsels die wijzen op Afrikaanse varkenspest of op tuberculose bij vrij wild

Referentie	PCCB/S3/1219397	Datum	31/01/2020
Huidige versie	1.3	Van toepassing vanaf	Datum van publicatie
Trefwoorden	Vrij wild - gekwalificeerde personen - eerste onderzoek – Afrikaanse varkenspest - tuberculose		

Opgesteld door	Goedgekeurd door
Vanderschot Karolien, attaché	Heymans Jean-François, directeur-generaal a.i.

1. Doel

Deze omzendbrief heeft tot doel, de gekwalificeerde personen (GP) te herinneren aan de reglementaire verplichtingen inzake eerste onderzoek van het jachtwild en **die personen aan te sporen tot waakzaamheid ten aanzien van enig letsel dat wijst op Afrikaanse varkenspest of op tuberculose bij het vrij wild.**

2. Toepassingsgebied

Gekwalificeerde personen (GP) bij het eerste onderzoek van het wild

3. Referenties

3.1. Wetgeving

Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving.

Verordening (EG) nr. 852/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake levensmiddelenhygiëne.

Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong.

Verordening (EU) nr. 2017/625 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2017 betreffende officiële controles en andere officiële activiteiten die worden uitgevoerd om de toepassing

van de levensmiddelen- en diervoederwetgeving en van de voorschriften inzake diergezondheid, dierenwelzijn, plantgezondheid en gewasbeschermingsmiddelen te waarborgen.

Koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende autocontrole, meldingsplicht en traceerbaarheid in de voedselketen.

Koninklijk besluit van 22 mei 2005 houdende maatregelen voor de bewaking van en de bescherming tegen bepaalde zoönoses en zoönoseverwekkers.

Koninklijk besluit van 16 januari 2006 tot vaststelling van de nadere regels van de erkenningen, toelatingen en voorafgaande registraties afgeleverd door het FAVV.

Koninklijk besluit van 7 januari 2014 betreffende de rechtstreekse levering, door een primaire producent, van kleine hoeveelheden van sommige levensmiddelen van dierlijke oorsprong aan de eindverbruiker of aan de plaatselijke detailhandel.

3.2. Andere

Omzendbrief inzake de rechtstreekse levering, door een primaire producent, van kleine hoeveelheden van sommige levensmiddelen van dierlijke oorsprong aan de eindverbruiker of aan de plaatselijke detailhandel

[Afrikaanse varkenspest](#): zie FAVV-website:

Beroepssectoren>Dierlijke productie>Dieren>Vrij wild>Afrikaanse varkenspest

[Rundertuberculose](#): zie FAVV-website:

Beroepssectoren>Dierlijke productie>Dieren>Diergezondheid>Rundertuberculose

4. Definities en afkortingen

GP: gekwalificeerde persoon

FAVV: Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen

In de handel brengen: het voorhanden hebben van levensmiddelen of diervoeders met het oog op de verkoop, met inbegrip van het te koop aanbieden, of enige andere vorm van overdracht ten kosteloze of bezwarende titel, alsmede de eigenlijke verkoop, distributie en andere vormen van overdracht zelf

Verordening (EG) nr. 853/2004: de verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong

5. Reglementaire verplichtingen van de gekwalificeerde personen

5.1. Verplichtingen van de gekwalificeerde persoon

5.1.1. Verplichtingen inzake eerste onderzoek

De jager mag karkassen van niet-onthuid en niet van ingewanden ontdaan klein wild en karkassen van niet-onthuid, maar van ingewanden ontdaan grofwild in de handel brengen. Die levering mag rechtstreeks aan de eindgebruiker gebeuren of onrechtstreeks via een erkende wildbewerkingsinrichting, onder de specifieke reglementaire voorwaarden voor die leveringen. De jager kan het wild ook bestemmen voor eigen gebruik of voor gebruik voor de familie.

Uitgezonderd in het laatste geval moet de overdracht van het wild door een jager aan een eindverbruiker worden voorafgegaan door een eerste onderzoek van dat wild uitgevoerd op de jachtplaats door een gekwalificeerd persoon (GP), als dusdanig geregistreerd bij het FAVV. Het eerste onderzoek is gebaseerd op het verzamelen van informatie bij de jager (omgeving, gedrag van het wild) en een extern en intern onderzoek van het karkas en van de ingewanden.

Everzwijnen moeten bovendien een analyse voor het opsporen van trichines ondergaan in een geaccrediteerd laboratorium. Bemonstering is verplicht en wordt uitgevoerd door de GP die belast is met de analyseaanvraag.

Dat eerste onderzoek moet zo snel mogelijk na het doden plaatsvinden.

5.1.2. De verklaring

Na afloop van het eerste onderzoek, behalve in het geval van eigen consumptie, moeten de GP's bij het wild een verklaring (zie bijlage 3) voegen met de gegevens die naar voren komen uit hun eerste onderzoek. Als operator van de voedselketen is de GP verantwoordelijk voor de veiligheid van de producten die hij in de handel brengt. In dat opzicht is hij gehouden aan een middelenverbintenis en moet hij de nodige tijd besteden aan het invullen van alle rubrieken van de verklaring, met de nodige zorg, verantwoordelijkheidszin en oprechtheid en, in voorkomend geval, aanvullende informatie bijvoegen indien die nuttig kan zijn voor de officiële dierenarts.

De verklaring moet gedurende 2 jaar worden bewaard door de wildbewerkingsinrichting en het dubbel van de verklaring moet worden bewaard gedurende 5 jaar door de GP.

De volgende informatie moet worden vermeld op de genummerde verklaring die het wild vergezelt:

1° naam en adres en registratienummer van de gekwalificeerde persoon;

2° soort wild;

3° aantal stuks wild;

4° uniek identificatienummer van het stuk van grofwild;

5° plaats, datum en uur van doden door de jachtsituatie;

6° het resultaat van het eerste onderzoek;

7° handtekening van de gekwalificeerde persoon ter bevestiging van zijn besluit van het onderzoek.

Bovendien moeten in geval van rechtstreekse overdracht van een everzwijn aan een eindverbruiker het advies aan de eindverbruiker waarin is vermeld dat een Trichinella-analyse aan de gang is en dat het gevaarlijk kan zijn om het wildvlees te consumeren vooraleer het negatieve resultaat ervan te kennen, alsook de gegevens van de eindverbruiker worden ingevuld, naast de andere rubrieken.

De GP beslist om de verklaring in kader 4 te ondertekenen indien:

- er geen effecten van milieuverontreiniging worden vermoed
en
- er geen abnormaal gedrag vastgesteld werd vooraleer het wild werd gedood
en
- er na het doden geen kenmerken zijn vastgesteld die erop kunnen wijzen dat het vlees een risico voor de gezondheid inhoudt.

De overeenkomst wordt ondertekend in kader 5 indien:

- er een effect van milieuverontreiniging wordt vermoed
of
- er abnormaal gedrag werd vastgesteld vooraleer het wild werd gedood
of
- er abnormale kenmerken zijn vastgesteld nadat het wild werd gedood.

In dat geval is de rechtstreekse levering aan een eindverbruiker niet toegestaan en moeten de karkassen naar een erkende wildbewerkingsinrichting worden gebracht waar een veterinaire keuring wordt uitgevoerd.

Om de keuring in de wildbewerkingsinrichting mogelijk te maken, dienen de lever (of minstens 200g) en één nier aanwezig te zijn in alle karkassen van grofwild ter controle van bepaalde residuen en stoffen. De jagers dienen de lever en één nier in situ gehecht te laten aan het karkas of aan elk karkas een zak vast te maken die minimum 200g lever en één nier bevat. De zak dient geïdentificeerd te worden met het uniek identificatienummer van het dier.

Indien de verklaring in vak 5 getekend is, moeten alle ingewanden, behalve de maag en de darmen, het karkas vergezellen naar de veterinaire expertise.

Indien de veterinaire keuring gunstig is, mag het vlees van het wild in de handel worden gebracht.

5.2. Afrikaanse varkenspest

5.2.1. Algemeen

Afrikaanse varkenspest is een virusziekte die wereldwijd voorkomt. In Europa treft deze ziekte varkens en everzwijnen.

Dit virus kan gemakkelijk van het ene dier op het andere worden overgedragen door rechtstreekse contact, maar ook via voorwerpen (voertuig, laarzen, kledij...) of door etensresten die besmet varkensvlees bevatten en die, bijvoorbeeld, door reizigers vanuit besmette gebieden achtergelaten worden. Voor de mens is er geen enkel risico, maar de bestrijding van deze ziekte is essentieel vanuit het oogpunt van de diergezondheid en de economie.

Waarschuwing: dit hoofdstuk brengt de voornaamste regels m.b.t. het toezicht op Afrikaanse varkenspest in herinnering. Alle van kracht zijnde wetgeving, onder meer de regionale, is van toepassing.

5.2.2. Detectie van Afrikaanse varkenspest bij everzwijnen - eerste toezichtsniveau

De GP's en jagers fungeren als spilfiguren op het raakvlak tussen wilde en gedomesticeerde dieren en hebben hierbij een belangrijke rol te vervullen.

Om verspreiding van Afrikaanse varkenspest te verhinderen is het belangrijk om de voorziene maatregelen toe te passen in gans België.

5.2.2.1. Handelwijze voor de GP's en de jagers en te nemen maatregelen m.b.t. het toezicht op Afrikaanse varkenspest

Eenzijds dient er **monitoring** te gebeuren:

Bij het vaststellen van een ziek dier of karkas van een everzwijn, is het belangrijk dit onmiddellijk te melden

- bij ANB in Vlaanderen: <https://www.natuurenbos.be/heb-je-een-dood-everzwijn>,
- bij SPW in Wallonië: tel. **1718** of **0800/20.026**.

Het transport van het kadaver zal gebeuren door een agent van ANB of DNF en op een manier die de regels voor bioveiligheid respecteert. Verplaats nooit een everzwijnkarkas waarvan u vermoedt dat het besmet kan zijn, noch een everzwijnkadaver.

Anderzijds is het naleven van **bioveiligheidsregels** essentieel.

Volgende maatregelen dienen in acht genomen te worden bij elke jachtpartij:

- 1° De handen wassen met water en zeep na de jacht.
- 2° Al het materiaal dat gebruikt werd bij de jacht reinigen en ontsmetten, met inbegrip van de voertuigen.
- 3° De kledij die tijdens de jacht werd gedragen, wassen aan een hoge temperatuur (minstens 60°C).
- 4° Gedurende minstens 72u na contact met een everzwijn niet in contact komen met varkens.

Voor meer informatie, in Vlaanderen: <https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/overlast-schade/wildedierenziekten/surveillances/everzwijn-bewaking-op-ziekte-van>

Voor meer informatie, in Wallonië: <http://biodiversite.wallonie.be/fr/suivi-sanitaire.html?IDC=5956>

5.2.2.2. Welke voorzorgsmaatregelen nemen in geval van verdenking?

In de gevallen waarbij de GP's een eerste onderzoek moeten uitvoeren, wordt een verhoogde waakzaamheid met betrekking tot enig letsel dat kan wijzen op Afrikaanse varkenspest gevraagd bij het onderzoek van de karkassen van everzwijnen gedood in België.

Volgende letsels kunnen wijzen op Afrikaanse varkenspest:

- bloeduitstortingen rond de oren, snuit of veralgemeend (nieren, spieren, huid...),
- bloedingen in de lymfeklieren, vergrote milt,
- overtollig vocht in de borst-, en buikholte.

Voorbeeldfoto's van dergelijke letsels vindt u in bijlage 1.

Indien u vermoedt dat een karkas van een everzwijn besmet is, is het belangrijk het karkas zo weinig mogelijk aan te raken en de verdenking onmiddellijk te melden bij de in 5.2.2.1. vermelde diensten.

5.3. Rundertuberculose

5.3.1. Algemeen

Rundertuberculose is een ziekte die veroorzaakt wordt door de bacterie *Mycobacterium bovis*. Op Europees vlak hebben de diergeneeskundige autoriteiten van enkele lidstaten sinds enkele jaren te maken met een toename van het aantal gevallen in de rundveestapel.

België geniet sinds 2003 een officieel tuberculosevrije status en hoewel elk jaar een beperkt aantal haarden van rundertuberculose worden vastgesteld, behoudt het dat statuut, gelet op de geringe prevalentie van de ziekte (< 0,1 % van de beslagen geïnfecteerd).

Om die status te behouden, heeft het FAVV een toezichtsprogramma voor tuberculose in veehouderijen ingevoerd. De uitzuivering van de veestapel verloopt via detectie van de ziekte in de beslagen en eliminatie van de geïnfecteerde dieren of beslagen.

De ziekte kan zich ook ontwikkelen bij bepaalde soorten wilde dieren (everzwijnen, herten en dassen), wat de uitroeiing ervan complexer maakt. In dergelijke gevallen dreigt tuberculose zich op duurzame wijze te vestigen in de wilde fauna, wat een moeilijk te beheersen reservoir van de ziekte kan vormen. De ziekte evolueert immers langzaam, gedurende maanden of zelfs jaren, vooraleer ze een aangetast dier doodt. Dat aangetaste dier kan de ziekte dan ook doorgeven aan talrijke andere dieren, alsook aan fokdieren, vooraleer het klinische tekenen begint te vertonen.

Hoewel tot nu toe nog geen tuberculose kon worden vastgesteld bij wilde dieren in België, werden bij de wilde fauna aan onze grenzen haarden van rundertuberculose vastgesteld, met name in Noord-Frankrijk. Het is dan ook noodzakelijk het toezicht op tuberculose in de wilde fauna aan te passen aan het niveau van het huidige risico.

5.3.2. Vroegtijdige detectie van rundertuberculose bij de wilde fauna in België - eerste toezichtsniveau

In de gevallen waarbij de GP's overeenkomstig de voorschriften een eerste onderzoek moeten uitvoeren, is een verhoogde waakzaamheid gevraagd bij het onderzoek van de karkassen van wilde cervidae/suidae gedood op de jachtgebieden van alle gemeenten van het land, met betrekking tot enig letsel dat kan wijzen op tuberculose.

5.3.2.1. Handelwijze voor de GP's

Elk letsel moet worden onderzocht.

De aandacht moet worden getrokken door abcessen op organen of op klieren.

Het FAVV heeft op zijn website een gegevensbank aangemaakt met foto's van karkassen met karakteristieke letsels van tuberculose (ook in bijlage 2).

(Beroepssectoren>Dierlijke productie>Dieren>Diergezondheid>Rundertuberculose>wilde fauna tuberculose)

Voor cervidae: de letsels moeten worden opgespoord op de klieren gesitueerd ter hoogte van de ingewanden en op de lever. Die zogenaamde mesenteriale klieren vertonen een vergroting van volume en nemen de vorm van een abces aan. Abcessen kunnen ook worden vastgesteld op de longen, de longklieren en de thoraxwand.

Bij everzwijnen, herten en moeflons kunnen abcessen van tuberculeuze oorsprong worden vastgesteld op het spijsverteringskanaal en de longen. Het komt echter voor dat everzwijnen enkel aangetast zijn ter hoogte van de klieren van de kop, wat een diepgaand onderzoek vereist.

In elk geval moet het ontdekken van een abnormale eigenschap bij het wild, met aanwezigheid van abcessen ter hoogte van de klieren of organen, ongeacht waar die gesitueerd zijn, leiden tot een verdenking van tuberculose.

Opgelet: ga niet zelf de vastgestelde abcessen en letsels opensnijden! Indien dat toch gebeurt, moet het mes goed worden gedesinfecteerd (zie punt 5.3.2.3)

5.3.2.2. Watte doen in geval van verdenking van tuberculeuze letsels?

In geval van letsels gelokaliseerd op de klieren of een bepaald orgaan, moet men de verklaring invullen en in kader 5 preciseren welke klieren (kop, longen, ingewanden), organen zijn aangetast, welke anomalieën (volume, kleur, consistentie) zijn vastgesteld en het karkas en de organen naar een erkende wildbewerkingsinrichting sturen met de volgende vermelding op de verklaring: **“Verdenking van tuberculose”**.

In geval van veralgemeende aanwezigheid van massa's in/op de organen/karkassen

- in Vlaanderen: contacteer ANB per mail naar wildedierenziekten@vlaanderen.be,

- in Wallonië, bel de verantwoordelijke van het project Réseau de surveillance de la faune sauvage op het nummer 04/366.40.62 (tijdens de week).

5.3.2.3. Welke voorzorgsmaatregelen nemen in geval van verdenking?

Alle noodzakelijke voorzorgsmaatregelen moeten worden genomen om de besmetting van de andere karkassen op de jachtplaats of tijdens het transport naar de wildbewerkingsinrichting te vermijden.

De ruimte waar het karkas werd opgeslagen en de uitrusting die werd gebruikt bij het hanteren van de karkassen moeten worden gereinigd en ontsmet.

Het transport naar de koelkamer moet snel, proper en buiten het bereik van insecten en van eventueel vuil gebeuren. Hermetisch afgesloten plastic zeilen kunnen worden gebruikt om de verdachte karkassen tijdens het transport te omhullen en zo contact met andere karkassen te vermijden.

Verdachte ingewanden en organen moeten afzonderlijk op hygiënische wijze worden getransporteerd in een emmer of in twee hermetisch afgesloten plastic zakken (dubbele verpakking).

Rundertuberculose is een zoönose. Overdracht ervan van het wild naar de mens kan gebeuren via de huid, hoofdzakelijk bij blessures of incisies en via de spijsvertering naar aanleiding van rechtstreeks of onrechtstreeks contact (hygiëne van de handen).

Om overdracht naar de mens te vermijden, blijft het in acht nemen van algemene hygiënemaatregelen de basisregel: handschoenen dragen om de ingewanden van een dier te verwijderen, ongeacht de soort, en om het eerste onderzoek van het wild uit te voeren.

Het vlees van wilde karkassen, waarop twijfelachtige letsels worden aangetroffen, mag niet worden geconsumeerd.

Die maatregelen moeten op nuttige wijze worden aangevuld met:

- het systematisch wassen van de handen na hantering van het wild, van het wildvlees en van het slachtafval en desinfectie,
- het gebruik van kledij voorbehouden voor het bewerken van het wildvlees, in het bijzonder het verwijderen van de ingewanden. Die kledij moet afzonderlijk van andere kledij worden bewaard en moet afzonderlijk worden gewassen op ten minste 60° C;
- het gebruik van messen en instrumenten die uitsluitend bestemd zijn voor het werken met het wildvlees en de regelmatige reiniging en desinfectie ervan.

6. Bijlagen

Bijlage 1: foto's van karakteristieke letsels van Afrikaanse varkenspest

Bijlage 2: foto's van karkassen met karakteristieke letsels van tuberculose

Bijlage 3: verklaring model

7. Overzicht van de revisies

Overzicht van de revisies van de omzendbrief		
Versie	Van toepassing vanaf	Redenen en omvang van de revisie
1.0	02/09/2014	Originele versie
1.1	29/02/2016	Nieuw telefoonnummer Voorzorgsmaatregelen
1.2	21/11/2017	Verduidelijking van verplichte organen ter keuring

1.3	Datum van publicatie	Referenties wetgeving naar aanleiding van de OCR, maatregelen m.b.t. Afrikaanse varkenspest, aanpassing contactgegevens
-----	-----------------------------	---